

společná tisková zpráva

Čistý vzduch, zdravé lesy a občanská práva pro ochranu přírody a životního prostředí? Jen pokud strany plní své ekologické závazky

Výsledky hodnocení vlády a programů politických stran

úterý 12. září 2017

Lepší pravidla pro ochranu divoké přírody v národních parcích jsou hlavním ekologickým úspěchem vlády. Nebyl by ovšem možný bez úsilí některých zákonodárců, vědců, místních spolků z národních parků, ekologických organizací v čele s Hnutím DUHA a desítek tisíc lidí, kteří vyzývali politiky ke kvalitní novele. Naopak zrušení práva občanů účastnit se svými spolky povolovacích řízení ke stavbám je hlavním selháním vlády Bohuslava Sobotky. Ukázalo to podrobné hodnocení ekologické politiky vlády, které dnes zveřejnily Zelený kruh a Hnutí DUHA na snídani pro novináře v Praze.

Jako selhání hodnotí ekologické organizace také celkovou stagnaci recyklace odpadů a závislosti ekonomiky na fosilních palivech. Obojí měly podle závazků vlády vyřešit zákony (odpadový a antifosilní), vláda je však nezvládla vypracovat. Naopak pozitivní dílčí kroky vláda podnikla k útlumu uhelných dolů a ke krajíně připravené na sucha i povodně. Sobotkův kabinet získal také mírně pozitivní hodnocení za dílčí kroky pro čistší ovzduší a drobný pokrok k rozvoji domácích obnovitelných zdrojů.

Ekologické organizace zároveň analyzovaly i volební programy stran pro parlamentní volby. Strana zelených a s malými nedostatky také TOP09 mají jednoznačně nejkomplexnější a nejkonkrétnější programy pro ekologickou reformu ekonomiky, zdravější životní prostředí a lepší ochranu divoké přírody. Naopak cíle ODS a Strany svobodných občanů nejvíce zhoršují životní prostředí a oslabují ochranu přírody. SPD Tomia Okamury ekologický program nemá vůbec a nevíme tedy, jaké životní prostředí chce a zda jí záleží na ochraně české přírody.

Velmi dobrý ekologický program mají také Piráti. Průměrné jsou programy ČSSD a KDU-ČSL. ANO sráží řadu dobrých nápadů návrhem na faktické zrušení samostatného ministerstva životního prostředí, které by tyto nápady uskutečňovalo. Velmi slabé jsou programy KSČM a STAN, byť lepší než v případě ODS, SSO či SPD.

Podrobné hodnocení ekologických výsledků vlády i volebních programů stran najdete v příloze tiskové zprávy a zároveň zde: <http://hnutiduha.cz/hodnocenivlady>

Dále k ekologickému hodnocení vlády:

Celkové zhodnocení vládní politiky týkající se uhelných dolů ukázalo překvapivě mírný ale strategicky důležitý pokrok. Vláda správně rozhodla o zachování limitů těžby na velkolomu Československé armády, kde chrání domovy lidí a brání vytěžení 750 milionů tun hnědého uhlí. Naopak selháním bylo zbytečné prolomení limitů na velkolomu Bílina (nicméně to, jestli tady skutečně dojde k těžbě za původními limity, je otázka rychlosti rozvoje čisté energetiky). Pozitivní jsou nové speciální dávky pro odcházející horníky a program restrukturalizace krajů postižených těžbou uhlí. Naopak vláda schválila jen nepatrné zvýšení odvodů, které stát dostává od těžařů za to, že mohou dobývat státní uhlí (z 1,5 % na 3 % místo navrhovaných 15 %). Surovinová politika ČR přijatá vládou potvrdila odklon energetiky od uhlí a z jejího návrhu byly vyškrtuty spekulace o opětovném zavedení vyvlastňování kvůli těžbě.

Vláda selhala ve zvyšování recyklace odpadů, což jednoznačně slibovala ve svém programovém prohlášení. Výsledkem je dokonce nižší cíl v Plánu odpadového hospodářství ČR než před nástupem vlády. Kabinet také promarnil dvě velké příležitosti, k nimž se zavázal. Nevypracoval antifosilní zákon, který by vedl k zásadní modernizaci ekonomiky a ozdravení prostředí a jemuž přislíbila podporu i většina opozice [1]. A nepodnikla nic pro zlepšení stavu lesů. Přes závazky vlády i jednotlivých stran lesy dále chřadnou kvůli nešetrnému hospodaření a nepřírozené druhové a věkové skladbě. Vláda Bohuslava Sobotky obrat neprosadila, přestože program ČSSD obsahoval konkrétní cesty, jak zlepšit lesní zákon i hospodářskou politiku Lesů ČR.

Dále k volebním programům:

Ve volebních programech lze najít několik velmi zajímavých a propracovaných plánů, jak zlepšit prostředí pro náš život i lépe chránit přírodu a krajinu. Například TOP09 představuje konkrétní plán pro vyčištění ovzduší a výrazné snížení závislosti na fosilních palivech. Navrhuje zavedení uhlíkové daně, která po vzoru progresivních zemí EU napraví systém obchodování s emisními povolenkami a navíc nově zpoplatní i škodlivé pálení uhlí v domácnostech. Sociální dopady řeší dobře rozšířením kotlíkových dotací tak, aby na ně dosáhly i chudé domácnosti. Také chce prosadit závazný plán pro ukončení výroby elektřiny a tepla z uhlí do roku 2035.

ČSSD navrhuje rozšířit kotlíkové dotace tak, aby na ně dosáhly i chudé domácnosti. V dlouhodobém programu zároveň navrhuje zdanění fosilních paliv, které by motivovalo k výměně zastaralého vytápění špinícího ovzduší. Konkrétní plány proti fosilní závislosti představili také Piráti a Strana zelených. ANO se jednoznačně staví za zachování limitů těžby hnědého uhlí. Zároveň chce útlum uhelných elektráren (avšak nenavrhuje konkrétní řešení).

ČSSD slibuje ambiciózní reformu pro ozdravení českých lesů: „Prosadíme nový přístup k péči o lesy, které budou silnější a odolnější díky návratu k původnímu druhovému složení. Změníme obchodní model státních lesů, aby více odpovídal jejich významu pro přírodu i venkovské oblasti a vedl také k vyšším výnosům pro stát.“ Strana zelených navrhuje řešit špatný zdravotní stav lesů zavedením certifikace FSC. TOP09 navrhuje propracovanou reformu lesního hospodaření a navrhuje konkrétní opatření - novelu lesního zákona a zavedení certifikátu FSC u státních lesů - které by zaručily ozdravení lesů a udržitelné hospodaření.

Naopak nejdestruktivnější návrh představilo ANO. Hnutí podřívá většinu ekologických řešení ve svém programu návrhem na zrušení samostatného ministerstva životního prostředí. To by

ohrozilo zejména ochranu přírody a krajiny se zdravými lesy i půdou a dostatkem vody. Zmizel by ale také úřad, který např. chrání lidi před smogem či toxickým znečištěním. Vznik ministerstva životního prostředí s jeho nezávislými kompetencemi byl jedním ze základních výdobytků demokratických změn hned po listopadu 1989.

Jiří Koželouh, programový ředitel Hnutí DUHA, řekl:

“Premiér Bohuslav Sobotka razí heslo “úspěšná vláda”, proto jsme se na její výsledky v ekologické politice podívali podrobně a nezávisle. Skutečně jsme našli úspěchy - zejména novelu zákona přinášející lepší pravidla pro národní parky nebo odstartování proměny regionů po těžbě uhlí. Ale vláda zároveň v podstatných věcech selhala, když nesplnila své ekologické závazky či šla přímo proti nim: vzala lidem práva při ochraně svého okolí, neudělala nic pro slibovanou recyklaci odpadů a do budoucna ji dokonce ohrozila. Promarnila také velkou příležitost odstartovat snižování závislosti na fosilních palivech. Přestože se ukázalo, že by to mělo kladné ekonomické a sociální dopady, vláda kapitulovala pod tlakem těžařů a odborářů.”

“Pokud politické strany naplní - byť jen z části - své předvolební programy, bude se nám lépe dýchat a naše lesy budou zdravější. Hnutí DUHA programy dobře analyzovalo. Bude nyní po stranách avizované ekologické reformy ekonomiky, zdravější životní prostředí a lepší ochranu divoké přírody požadovat další čtyři roky, ať už budou ve vládě či opozici. Zdraví lidí i krajiny by zásadně ohrozilo zrušení samostatného Ministerstva životního prostředí. Tento nebezpečný nápad Hnutí ANO je třeba odmítnout.”

Daniel Vondrouš, ředitel Zeleného kruhu, řekl:

„Sobotkova vláda se může pochlubit některými ekologickými opatřeními – např. zlepšenými pravidly pro národní parky či zavedením kontroly spalování odpadků v domácích kotlích. Lidé si ale její působení budou pamatovat spíše jako dobu, kdy přišli o právo vyjadřovat se k dopadům staveb na své okolí. Vzpomenou si na omezení ochrany půdy před zábořem či snížení recyklačních cílů. Nic z toho by se přitom nestalo, pokud by vláda dodržela své sliby. Může být ale ještě hůř. Hnutí ANO totiž slibuje, že fakticky úplně zruší ministerstvo životního prostředí.“

Tiskovou zprávu najdete také na www.hnutiduha.cz/aktualne

Kontakty:

Jiří Koželouh, programový ředitel Hnutí DUHA, 723 559 495, jiri.kozelouh@hnutiduha.cz

Daniel Vondrouš, ředitel Zeleného kruhu, 724 215 068, daniel.vondrous@zelenykruh.cz

Jan Piňos, média a komunikace Hnutí DUHA, 731 465 279, jan.pinos@hnutiduha.cz

Poznámky:

[1] Vláda nepředložila antifosilní zákon, byť zpracovaná analýza neprokázala negativní dopady na konkurenceschopnost a naopak označila snižování emisí dle zákona jako příležitost pro energetickou bezpečnost, nárůst pracovních míst i mezd v energetice a potenciálně i růst ekonomiky díky domácím investicím.

Příloha: podrobné hodnocení ekologických výsledků politiky vlády a volebních programů